

SKUPŠTINI CRNE GORE

Na osnovu člana 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, sa 38. sjednice, održane 19, 26. i 28. novembra 2024. godine, podnosi

IZVJEŠTAJ

o razmatranju **PREDLOGA ZAKONA O POTROŠAČKIM KREDITIMA**

U uvodnom obrazloženju, predstavnica predlagača zakona ukazala je da je osnovni razlog za predlaganje novog Zakona o potrošačkim kreditima transponovanje odredbi Direktive 2014/17/EU o ugovorima o potrošačkim kreditima koji se odnose na stambene i druge nepokretnosti, a koja sadrži značajna unapređenja u odnosu na direktivu iz 2008. godine, kao i da ovim zakonom nijesu obuhvaćeni samo stambeni već i svi drugi potrošački krediti. Istakla je da je usvajanje ovog zakona značajno za PP 28 – Zaštita potrošača i zdravlja, u procesu pristupanja Crne Gore u EU, a u kontekstu ispunjavanja prvog završnog mjerila koje se odnosi na zaštitu ekonomskih interesa potrošača. Saopštila je da je u toku izrade teksta zakona ostvarena saradnja sa Centralnom bankom Crne Gore (CBCG) i prihvaćena njihova inicijativa za propisivanje najviše dozvoljene efektivne kamatne stope na potrošačke kredite u cilju zaštite standarda potrošača.

Odbor se, između ostalog, upoznao da se predloženim rješenjima: ukidaju naknade za troškove prijevremene otplate stambenih kredita i troškovi obrade ovih kredita; uvodi obaveza procjene kreditne sposobnosti potrošača i obaveza kreditora da prati kreditnu sposobnost potrošača; definišu osnovna pravila procjene vrijednosti nepokretnosti koja se uzima u obzir prilikom procjene kreditne sposobnosti potrošača, što do sada nije bio slučaj; i dr. Zatim, prvi put se uređuju uslovi za rad kreditnih posrednika za stambena kreditiranja i reguliše pitanje odgovornosti, a primjenom zakona prestaće da važe odredbe o potrošačkom kreditiranju iz Zakona o zaštiti potrošača - korisnika finansijskih usluga.

Na sugestiju predstavnika predlagača zakona, u skladu sa članom 67 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore, sjednici su prisustvovali predstavnici CBCG-a, koji su saopštili da je CBCG u toku godine sistemski posmatrala pitanje potrošačkih kredita i shodno tome, početkom tekuće godine, pokrenula inicijativu sa bankama za snižavanje kamatnih stopa za građane, koja je sprovedena. Zatim, da je urađena informativna lista ponuda potrošačkih kredita koja je dostupna na internet stranici CBCG, sa detaljnim podacim za osam vrsta kredita koji se nude potrošačima. Upoznali su poslanike da je na predlog CBCG prihvaćeno da se zakonom definiše da najviša kamatna stopa ne smije biti veća od prosječne ponderisane efektivne kamatne stope na stanje svih potrošačkih kredita upisanih u Kreditni registar Centralne banke do kraja određenog kvartala, uvećane za 100%. Istaknuto je da će, u cilju zaštite potrošača, CBCG kroz superviziju primjene zakona, pratiti kretanje svih kreditora i neće dozvoliti da se zbog ukidanja određenih naknada neopravdano povećavaju kamatne stope. Iskazano je mišljenje da će ova rješenja imati uticaja i na mikrokredine finansijske institucije (MFI) uz očekivanje da će MFI prilagoditi poslovanje približno tržišnim uslovima, umjesto da utvrđivanjem ekstremno visokih kamatnih stopa obezbjeđuju profit.

Takođe, shodno članu 67 stav 4 Poslovnika Skupštine, a u skladu sa iskazanim interesovanjem, sjednici su prisustvovali i predstavnici: Privredne komore Crne Gore, Američke privredne komore u Crnoj Gori, Savjeta stranih investitora u Crnoj Gori i NVO „Akcija za socijalnu pravdu“. Gosti su učestvovali u raspravi i iskazali podijeljena mišljenja u pogledu predloženih zakonskih rješenja.

S jedne strane, ocijenjeno je da je ovaj zakon potreban Crnoj Gori i da ima dosta mehanizama zaštite potrošača, ali da postoji zabrinutost da određena rješenja mogu ugroziti MFI sektor. Ukazali su na činjenicu da regulativa EU na kojoj se bazira zakon ne zabranjuje naplatu naknade niti obavezuje definisanje maksimalnih kamatnih stopa. Iskazana je zabrinutost oko zaštite konkurencije na tržištu, ali da je razumljiva bojazan regulatora i građana oko visine kamatnih stopa. Zamjerali su na transparentnost donošenja propisa, posebno člana 52 zakona, jer zainteresovane strane nijesu imale priliku da o istom diskutuju prilikom pripreme teksta. Predloženo je, između ostalog, da se sagleda mogućnost razdvajanja sektora MFI od bankarskog kod primjene određenih odredbi, smatrajući da će biti najviše pogođen jer im je jedini izvor prihoda kamata na kredite, a klijenti su dominantno građani koji nemaju pristup bankarskom sektoru.

Međutim, predstavnica NVO je bila mišljenja da predlog zakona ne štiti potrošače u dovoljnoj mjeri jer ostavlja veliki prostor za potencijalni enormni rast kamatnih stopa, jer je već sada ponderisana efektivna kamatna stopa 8% uz zakonsku mogućnost da se duplira i sugerisala je poslanicima da djeluju amandmanski na tu odredbu propisa. Saopštila je podatke prema kojima je 9 banaka za period od 2020. godine do septembra 2024. godine platilo 65,5 miliona eura poreza na dobit, a ostvarilo 307 miliona eura dobiti, od kojih su 4 banke isplatile 104 miliona eura dividende. Postavila je pitanje na koji način CBCG planira da kontroliše banke da li uvećavaju kamatne stope, tj. da li CBCG već ima strategiju za to.

Tokom rasprave, ocijenjeno je pozitivnim namjera koja se želi postići ovim zakonom i podržano uvođenje većeg stepena informisanosti potrošača i dodatnih obaveza kreditora za rano prepoznavanje mogućih poteškoća potrošača u plaćanju i intezivnija komunikacija sa njima. U odnosu na organičavanje kamatne stope i ukidanje troškova za obradu kredita poslanici su imali različita viđenja o potencijalnim efektima tih odredbi.

Pojedini poslanici su ukazali da ograničavanje kamatne stope nije administrativno već zavisi od ponude i tražnje, pa su mišljenja da predložena rješenja idu u pravcu zaštite građana i da će biti određenih efekata na MFI sektor ali da očekuju da to neće ugroziti konkurenciju niti potrošače u tom sektoru.

Međutim, bilo je i mišljenje da zakon ima dominantno uticaj na MFI te da postoji veliki rizik da će se ugroziti poslovanje ove grane a da u takvim slučajevima kranje posljedice padaju na teret građana. Konstatovali su da ograničavanje kamatne stope u praksi znači da ne može biti veća od 15,5%, pa ih je interesovalo koji je procenat kredita sa kamatnom stopom većom od 15,5%. Ukoliko se MFI ugrozi, ocijenili su da bi oko 15-20 hiljada klijenata izgubilo izvor kreditiranja jer ovi klijenti ne bi mogli da uzimaju kredite u bankama. Ukazali su na potrebu da se razmisli da li se ovim rješenjem više dobija, jer ipak ne utiče na bankarski sektor u ovom trenutku, ili više gubi jer može imati negativne posljedice na potrošače u MFI sektoru, a namjera zakona je zaštita potrošača.

Saopšteno je da CBCG u izvještajima predstavlja podatke o ponderisanoj efektivnoj kamatnoj stopi posebno za bankarski sektor, a posebno za MFI sektor, pa je postavljeno pitanje da li se mogu u zakonu definisati odredbe na način da postoje dvije ograničavajuće kamatne stope, jedna za bankarski i druga za MFI sektor.

Takođe, tokom rasprave, sugerisano je da se detaljnije preispita definicija potrošača kako se ne bi desile nedoumice u praksi, kao i da se pojasni potrošačima da je naknada za obradu kredita ukinuta samo za stambene kredite.

Odbor je, nakon izjašnjavanja, sa sedam glasova „za“ odlučio da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o potrošačkim kreditima.

Za izvjestioca Odbora na sjednici Skupštine određena je poslanica Slađana Kaluđerović.

PREDSJEDNIK ODBORA
Boris Mugoša

